

ПІВДЕННО- УКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

ПРОГРАМА ТА МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

4-5 грудня, 2023 р.

м. Одеса

*VI Всеукраїнська науково-практична
конференція
студентів та молодих вчених*

Програма та матеріали виступів учасників

*ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ*

Лілія Куліковська – здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, ОПП Середня освіта (Фізична культура), спеціальність 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)»

Науковий керівник: **Тетяна Поплавська** – кандидатка філософських наук, доцентка кафедри філософії, соціології та менеджменту СКД
Університет Ушинського, м. Одеса, Україна

ІНТУЇЦІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У НАУКОВОМУ ПІЗНАННІ

Вважаю, що тема роботи доцільна та своєчасна. Адже динамічні процеси сучасного світу, проблеми людського буття, збереження і розвитку особистості, її внутрішнього світу, світоглядної та методологічної культури іноді приводять до необхідності пошуку і швидкого прийняття ефективних рішень.

Розвиток науки, пошук щоразу нових шляхів її розвитку та зміна ставлення до самої науки надзвичайно актуалізують інтерес до методології наукового пізнання, потребують постійного розвитку й удосконалення методологічних досліджень.

Беручи до уваги те, що інтуїція, її роль в науковому пізнанні, художній творчості займає важливе місце, слід зазначити, що саме інтуїція може надати людині новий імпульс і напрям вектору руху та відкрити дорогу новим ефективним методикам проведення наукових досліджень.

Мета дослідження: виявити основні питання щодо поняття інтуїції, її ролі у науковому пізнанні, художній творчості та житті людей. Показати взаємодію чуттєвого та логічного пізнання, яке здійснюване дією інтуїції.

«Знав би де упаду, там соломку підстелив би» – так кажуть ті, хто не скористався інтуїцією, або ті у кого вона не розвинена на належному рівні.

Інтуїція, можна сказати, загальноживана серед людей різного віку. Нею користуються люди у повсякденному житті та в будь-якій сфері діяльності.

Іноді, навіть, не помічаючи цього. Бувають випадки, коли людина блискавично швидко, правильно відреагувала на ситуацію, а пояснити не може ні логічно, ні науково. «Так спало на думку...»

Тож саме спроможність осягнути істину шляхом прямого її розсуду, без обґрунтування з допомогою дискусії – це і є інтуїція. Це здатність суб'єкта робити в процесі пізнання висновки, що є науковим відкриттям, не усвідомлюючи проміжних ланок аргументації.

Вчені, науковці, філософи Платон, Р. Декарт, А. Бергсон, З. Фрейд, Н. Лоський, С. Франк і багато інших описували інтуїтивне знання. А. Пуанкаре, Н. Тесла, Ф. Кекулс, А. Ейнштейн, випробовували момент інтуїтивного осяяння.

Деякі філософи А. Бергсон та Л. Фейєрбах визначали інтуїцію як чуттєву здатність, або інтуїтивне відчуття. Р. Декарт, Б. Спіноза, Г. Лейбніц, схилилися до того, що інтуїція є раціональною здатністю, і називають її інтелектуальною інтуїцією [1].

У зв'язку з цим постало питання про роль інтуїції в науковому пізнанні, про дослідження механізмів її дії.

На думку багатьох вчених, інтуїція є одним із найважливіших засобів формування нових наукових ідей. Так Рене Декарт, писав: «Під інтуїцією я розумію не віру в хитке свідчення почуттів і не оманливе судження безладної уяви, але поняття ясного і уважного розуму, настільки просте і чітке, що воно не залишає жодного сумніву в тому, що ми мислимо, або, що одне і те ж, міцне поняття ясного і уважного розуму, породжене лише природним світлом розуму і завдяки своїй простоті більш достовірне, ніж сама дедукція» [3].

Аналіз даних історії науки дозволяє стверджувати, що інтуїція необхідна в науковому пізнанні. Вона нерідко супроводжує появу нових наукових відкриттів і забезпечує тим самим якісний ріст наукового знання. Наукове пізнання є вищим рівнем пізнавальної діяльності людей. Вона є складним суперечливим процесом відтворення знань, цілісну систему понять, гіпотез, законів, теорій та інших ідеальних форм пізнання, закріплених у природних і штучних мовах (математичній символіці, хімічних формулах та ін.). Щоб одержати нове знання часто застосовується логіка. Але цього мало для вирішення будь-яких проблем. Важливим місцем в процесі пізнання посідає інтуїція. Французький математик і методолог науки Жюлю Анрі Пуанкаре стверджував: «Логіка, що одна може дати вірогідність – є зняряддя доказу, а інтуїція – зняряддя винаходу».

«Все, що ми називаємо винаходом або відкриттям є надзвичайний прояв, здійснення оригінального почуття істини, яке, давно розвинувшись в тиші, несподівано, з блискавичною швидкістю веде до плідного пізнання». При цьому сам процес рішення не усвідомлюється, а в свідомості спливає лише його результат. І тільки потім, коли завдання вже вирішено, хід його рішення може бути усвідомлений і проаналізовано.

Вважаючи дійсним джерелом математичної творчості інтуїцію, Пуанкаре розрізняв в ній декілька видів: «спочатку звернення до чуттів та уяви; потім узагальнення при допомозі індукції, прийомів експериментальних наук; – нарешті, ми маємо інтуїцію чистого числа ...котра може дати початок справжньому математичному розміркуванню» [3]. Інтерес до методів наукового дослідження підвищувався не тільки у математиці, природознавстві а й у філософській науці, в якій з'являлися раціоналістичні теорії інтелектуальної інтуїції. Всі великі вчені сходяться на тому, що моменту інтуїтивного осяяння обов'язково передує клопітка робота, численні спроби вирішити проблему логічними, раціональними засобами. Просто з нічого нові ідеї не приходять. Народженню нової ідеї передує довга робота розуму. Фундаментальне відкриття не може здійснитися без процесу взаємодії чуттєвого та логічного пізнання, здійснюване дією інтуїції.

Процес наукового пізнання, а також різні форми художнього освоєння світу не завжди здійснюються в розгорненому, логічно і фактично доказовому вигляді.

Нерідко суб'єкт схоплює думкою складну ситуацію. Наприклад під час військової битви, чи визначення діагнозу, чи доказ винності або невинності обвинуваченого та інше. Роль інтуїції особливо велика там, де необхідний вихід за межі існуючих прийомів пізнання для проникнення в невідоме. Але інтуїція не є щось нерозумне або надрозумне. На підставі сучасної психології, творчості і нейрофізіології можна стверджувати, що інтуїція включає в себе ряд певних етапів: нагромадження і несвідомий розподіл образів і абстракцій в системі пам'яті, їх несвідоме комбінування і переробка; чітке усвідомлення задачі; раптове для людини знаходження рішення, що задовольняє формулювання задачі. Наприклад: доказ теореми, створення художнього образу, знаходження конструкторського або військового рішення і інше.

Нерідко таке рішення приходить несподівано, коли свідомо діяльність мозку орієнтована на вирішення інших завдань, або навіть уві сні. Так, знаменитий французький математик Жюль Анрі Пуанкаре знайшов важливий математичний доказ на прогулянці берегом озера. «Чуттєва інтуїція», яка заснована на довір'ї до чуттєвого, зорового сприйняття, тісно пов'язана з аналогією, творчим уявленням. Інтелектуальна інтуїція, будучи спорідненою з чуттєвою, може здійснювати прискорене висовування, здатна до синтезу та оцінювання [5]. Важливою особливістю інтуїції як раз є здатність помічати закономірності, щось істотне, спостерігаючи малопомітні форми їх прояву.

Так наприклад, на люстру Пізанського собору, що хитається неодноразово дивилися тисячі людей, але тільки Галілей вивів з цього закон коливання маятника. Отже інтуїція допомагає приймати рішення, робити вибір, вирішувати складні проблеми при недостатній кількості фактів, даних або при відсутності попереднього досвіду. Інтуїція – ось що, цілком ймовірно, грає саму істотну, вирішальну роль у створенні нових наукових уявлень і висунення нових ідей.

Іноді, інтуїція – це єдине, що може нам допомогти вижити в складних обставинах. На підставі наукової, педагогічної та методичної літератури можна зробити наступні *висновки*:

інтуїція – це специфічна форма пізнання. Вона впливає на використання вченими конкретних наукових методів дослідження;

вчені, намагаючись описати і проаналізувати процес своєї творчості, здебільшого посилаються на «здогад», «осяяння», «прозріння», «переживання».

Інтуїтивні компоненти в присутні практично у всіх видах наукової творчості. Отже, інтуїція вважається не просто альтернативним способом здобуття людиною необхідної інформації про дійсність та її елементи, вона також є тим чинником, що допомагає людині адаптуватися до мінливих умов буття. Фундаментальні теоретичні відкриття є результат взаємодії інтуїції з методами і принципами конкретної (у фізиці, наприклад, з аналогією та гіпотезою) і експериментальної перевірки отриманих даних .

Розкриття закономірностей, що визначають собою інтуїцію, – справа надто трудомістка та потребує зосередження зусиль фахівців різних галузей.

Сьогодні, значне прискорення науково - технічного прогресу, визначає нові завдання перед вченими, науковцями щодо принципово нових якісних фундаментальних відкриттів. а це потребує створення розвинутої концепції, яка б на теоретичному рівні розкривала закономірності певного класу явищ, предметів, речей, процесів навколишньої дійсності та інтуїції. Взагалі в сучасній філософії науки, приділяючи увагу духовним, фізичним, інтелектуальним характеристикам не забувати про такий феномен як інтуїція.

Список використаних джерел:

1. Зоріна Є.В. Філософія в питаннях і відповідях / Є. В. Зоріна, Н. Ф Рахманкулова. Вид-во Проспект, 2007.
2. Карівець І.В. Інтуїція і «чуття буденності».
3. Мудра С. Інтуїція як форма духовного пізнання. Роль інтуїції в актуалізації творчого потенціалу дискурсивного мислення. *Гуманітарний вісник*. 2008. № 18
4. Поліщук О.П. Інтуїція. Природа, сутність, евристичний потенціал. К.: ПАРАПАН, 2010.
5. Творче, практичне і критичне мислення / Відповід. ред. С.П. Щерба. Житомир, 1997.
6. Новіков Н.Б. Про природу інтуїтивних та логічних компонентів творчого мислення. *Психологія здібностей: Сучасний стан та перспективи досліджень*. Вид-тво "Наука", 2005.

Катерина Єрофєєвська – здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ОПІ Психологія, Інститут гуманітарних наук, спеціальність 053 «Психологія»

Науковий керівник: **Олександр Афанасьєв** – доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії, історії та політології
Національний університет «Одеська політехніка», м. Одеса, Україна

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

Штучний інтелект сьогодні відіграє важливу роль у сфері освіти. Він допомагає створювати індивідуальні програми для навчання, аналізує прогрес та відповіді студентів, щоб підібрати оптимальні завдання та рекомендації. Такий підхід стимулює кожного учня та полегшує їхнє навчання. Ще один плюс – доступність освіти: онлайн-курси та інтерактивні платформи дають можливість навчатися навіть у віддалених регіонах. Забезпечити доступність та якість освіти для всіх, створити нові методи навчання, які враховують потреби кожного студента, і полегшити доступ до знань, незалежно від обставин чи місця проживання – це особливо важливо в сучасних умовах.

Але разом із цим виникають питання. Чи не віддаляє використання штучного інтелекту нас від людського спілкування та індивідуального підходу? Також важливо врахувати проблеми приватності даних та точності алгоритмів. Існує ризик, що така автоматизація може створити більшу відстань між вчителями та учнями.